

Het leven van een denkende vrouw

Carry van Bruggen

Het leven van een denkende vrouw

De familie	5
Het huwelijk	47
De vreemden	97
De kinderen	143

De familie

Terwijl Marianne, op de stoep staande, na een laatste knik en glimlach zich naar de huisdeur keerde en Insteede schuinweg de straat overstak in de richting van het plantsoentje met de felrode perken en het sprietend fonteintje, overkwam haar opeens de zonderlinge sensatie van een snelle gedaante-verwisseling. Het was alsof ze, zichzelf door het stompe eind van de toneelkijker beschouwd, zichzelf verkrimpen, ineenslinken zag tot het nietige figuurtje van een onbelangrijk en onbetekenend kind, nadat ze tot even te voren volwassen mens was geweest, vol beloften, vol mogelijkheden. En dit schier lichamelijk gevoel was haar in die graad van duizeligheid zó nieuw en zó verrassend, dat ze naar Insteede omkeek, ten einde zich nog eens weer in zijn gezelschap te voelen en dan in het omwenden nog eens weer dezelfde sensatie te ondergaan. Maar de kleine, donkere oude-mans-gedaante - licht alleen de handbreedte van zijn geligwitte lokken, tussen jaskraag en flambard-rand, over het halsboord heen - was alreeds in de zonnige straat tot een 'figuurtje' verkrompen, van Instedes wezen vervreemd, doch nu ze zich weer tot de huisdeur keerde had ze toch, minder verrassend, schoon pijnlijker, die sensatie van te loor te gaan en verschrielen in onaanzienlijkheid.

Ze belde niet dadelijk nog, ze leunde tegen de deurpost, ze liet in de verte turend, de rode en smaragden gloeiingen van felle geraniums en fonkelgroen gras tussen haar half-toegenepen wimpers te zamen vloeien tot één schier-verdovende geconcentreerde wemeling, ze dacht aan Insteede en aan de innigheid en de volheid van hun verkeer.

Ja, bij hem voelde ze zich mens, aan zijn aandacht en belangstelling realiseerde ze zichzelf als persoonlijkheid, een eigenheid naar ziel en geest; door hem kon ze zich gelaten voelen in het heden, tegelijk

hakend naar het opengaan der gesloten toekomst die haar vervulling brengen, haar vervulling zijn zou. Niet zó fel en plotseling als daareven, maar altijd toch vielen die zachte kracht en dat warme vertrouwen van haar af, zodra ze haar woning betrad, waar ze was het nichtje-in-huis, onder de voogdij van Everard van Doude - lid van de firma Van Doude en Beelaerts - en het 'wel-aardige' zusje van de knappe student Evert van Doude. In de eerste tijd van haar kennismaking met Insteede had het haar geërgerd en verontrust, dat anderen haar zó 'maken en breken' konden, zo maar weer ontnemen, wat ze door hem bezat, dat anderen haar gevoelens, haar bestaan, haar zijn, door hun gevoelens, hun bestaan, hun zijn zo algeheel bepaalden - en toen Insteede in die tijd naar Davos was gegaan om zijn enige dochter te bezoeken, had ze dit alles, dat haar zo benauwde, het verwarrend resultaat van zelfonderzoek en zelfbetwijfeling, in een lange brief tot hem uitgesproken.

En hij had haar gerustgesteld. Het was, had hij uiteengezet, volkomen redelijk en natuurlijk dat zij zich nu nog aan haar omwereld realiseerde, en wat ze in Evert en de anderen zozeer benijdde, die schijn van zelfverzekerdheid, dat was juist het tegendeel en het spotbeeld van datgene waarvoor zij het hield: zichzelf-zijn! Neen, Evert en zijn vrienden waren juist zichzelf niet - doch rondom hen stonden de algemene dogma's, de overal geldende stellingen waarin ze zonder vragen geloofden en opgingen, onverbrekkelijk vast opgetrokken, daaraan spiegelde ze zich, daaraan ontleenden ze hun bestaan, daaruit waren hun persoonlijkheden - die dus eigenlijk onpersoonlijkheden moesten heten - opgebouwd, en dat was het geheim van hun twijfelloos optreden en hun feilloos aplomb -, maar Marianne zou wel dwaas doen hun dat te benijden! Zij zou het voorzeker moeilijker hebben, maar dan ook zou zij in waarheid eenmaal zichzelf zijn. Niet uit algemene dogma's en blind-aanvaarde gangbaarheden, maar uit haar eigen wezens kern zou zij dan haar omwereld om

zich leren opbouwen - doch daartoe moest ze eerst die diepste kern van zichzelf in zelfkennis hebben blootgelegd, en dáár wachtte de arbeid allerzwaarst, allermoeizaamst, daarin weerstreefde elke mens zichzelf het felst - en aan die omwereld - uit haar eigen ik gegroeid - zich altijd door wijzigen en ze zou leren, in dat altijd-door anders zijn het ware zichzelf-zijn te herkennen. En dát beduidde dan haar 'aandeel in het eeuwige leven,' dit in haar eigen spanne levens gestadig meebeleven van het altijd-door wisselende en vervloeiende, dat zij deelachtig was en de anderen niet, die van de schoolbanken af reeds 'zichzelve' wanen en ook anderen schijnen te zijn.

Ze voelde wel dat ze dit alles voorlopig meer had in zich ter latere verwerking en vertering opgenomen dan nu reeds tot haar waarachtig eigendom gemaakt, maar dit scheen de bekoring en de betekenis nog te verhogen van de lange brieven, die ze 's morgens naast haar bord vond, waar 'lieve vriendin' boven en 'uw trouwe en toegenegen vriend' onder stond, en waarvan het haastig doorlezen - dat ze toch niet laten kon - haar werd vergald door oom Everards houding achter de krant, die ze niet zag, maar voelde, door Everts zijdelingse schimpscheuten tegen de dichtbeschreven blaadjes met de licht te herkennen versregels hier en daar. Oom Everard voelde tegen de hele verhouding, de bezoeken en de correspondentie de wrevele afkeer van de praktische zakenman tegen alles wat nutteloos en overbodig, daarbij dan nog excentriek en mallotig is -, maar in Evert was een acuter, zuurder nijdigheid: wat blies de oude toch het kind al niet in! Ze ging zich op die manier misschien nog heel wat verbeelden, ze konden nog last met haar krijgen. Je moest wel een vrouw, een meisje zijn om je te laten inpalmen en imponeren door het gebazel van een halfgare ex-boekhandelaar, die ze uit meelij bibliothecaris - 'over dat rommelzootje daar, godbetert!' - van de openbare leeszaal hadden gemaakt.

Marianne wist precies dat Evert zo dacht over 'je geleerde vrind' en met hem het ganse heir van heel- en half academisch-gevormden in de stad. Insteede wist het ook en als Marianne soms aandrong dat hij toch eens iets zou publiceren van het vele dat hij haar voorlas in zijn klare, eenvoudige stijl, dan glimlachte hij en heette zichzelf te oud om het met drommen van welonderlegde bevoegdheden aan de stok te krijgen, zo vol van beproefde wetenschap en esprit-de-corps!

Ze had wat gewacht, voordat ze belde en moest nu nog wat wachten voordat er werd opengedaan. De ogen waren haar in 't halfbewuste staren van rode en groene fonkeling volgelopen en nu ze, door tante Clara zelf ingelaten - 'maar je weet toch, kind, dat Geertrui de hele dag beslag legt op Nel, voor vanmiddag' - de lange gang binnenkwam, waar aardbeiengeur stond vermengd met de hartige reuk van pas-opengebroken doperwtten, zag ze overal dat rood en groen, maar verwisseld met de werkelijkheid, in de schemer voor zich uit zweven, geruisloos stuiten tegen de matglazen keukendeur en weer tot vlak voor haar ogen terug. Dit boeide haar zo, dat ze niet verstond wat tante Clara tegen haar zei.

In de achterkamer, waar oom Everard gebogen zat over de ronde tafel vol papieren - Marianne zag dadelijk de rechtstandige rimpel die op druk-bezig zijn of verbolgenheid duidde, tussen zijn ogen - hing de stemming van een onplezierige discussie, misschien juist geëindigd, misschien door haar komen afgebroken en terwijl ze na een groetgrom van oom Everard zitten ging aan het raam, dat uitzag op prieel en tuin, het blinkend water der gekanaliseerde rivier traag vlietend op de achtergrond, gaf ze zich rekenschap van het verschil in atmosfeer tussen de ouderwetse kamer, die ze juist verlaten en die, welke ze nu net betreden had. Beide waren zwaar gemeubeld en donker gestoffeerd, ruim en laag van zoldering, hier rijker, ginds kaler maar deftiger - doch daar leek de ruimte vervuld door een geest van onpraktische belangstelling in bovenpersoonlijke

aangelegenheden, hier was het nuchter en droog, als om 't hoofd koel te houden voor 'de Zaken'. Daar zette ze zich uit als in een element dat aan haar wezen voegde, hier verkromp ze, als onder een vijandige aanraking.

'Kind,' begon tante Clara, een beetje haperend, nog voor Marianne haar peinzende blik van het blinkend water op de achtergrond had losgemaakt en het deeltje Ruskin, waarmee haar vingers speelden, opengeslagen op haar knie, 'Evert heeft gevraagd, of jij vanmiddag nog eens boven wilt komen theeschenken, nu Nel onmogelijk weg kan uit de keuken.' Marianne begreep, dat dit het onderwerp was geweest van de onplezierige discussie, ze antwoordde niet dadelijk en keek naar Everard die met gebogen rug naar haar toegekeerd zat - ze zag alleen de voor zijn brede schouders te schriële, geelbleke nek, met het kortgeknipte zwarte haar dat als een wig zijn halsboord scheen binnen te dringen, maar ze wist dat de rimpel tussen zijn ogen zich verdiepte en dat die ogen nu over de papieren heen naar de wand tegenover hem staarden. Ze raadde ook zijn gedachten, als las zij ze af van zijn gezicht: 'tot niets capabel en dan nog om elke kleinigheid bereddering' -, ze lei het boek naast zich in de vensterbank, en wilde opstaan.

'Hebt u misschien de thee al gezet, tante? Dan breng ik ze dadelijk even boven. Als ik straks in mijn boek zit, is het zo vervelend.'

Ze zag tante Clara weer aarzelen en iets als een blos naar de bleke wangen stijgen.

'Hij vroeg, of je niet komen wilde voordat hij belt... anders mocht je eens storen.'

'Wat storen? Die prul-vergadering?' Het ontviel haar tot haar eigen ergernis en spijt - en ze schrok even, zo plotseling zag ze, in plaats van de gele nek met de wig zwart haar een geelbleek zwart gebaard gezicht in een snelle wending als uit gespannen waakzaamheid naar zich toegekeerd.

'Wat weetje ervan? Ben je er ooit bij?'

‘De resultaten...’ ze kon dit niet, maar wel scherper woorden binnenhouden.

‘Afgunst...’ Oom Everard hoefde niets binnen te houden. Baas in zijn huis, hoofd van zijn firma!

Het felle woord stak als een beet, bonsde tegen haar op als een onverhoedse golf bij het baden in zee, even scheen haar bloed in haar te schiften van machteloze giftige wrok, toen keerde ze zich tot haar tante.

‘Ik wil niet dat Evert mij belt als een meid,’ ze temperde haar drift tot een gesmoord fluisteren, ‘en terwijl hij weet, tante, zo goed als u, dat ik zelf nooit de meisjes wil bellen, dat ik het niet kan. Druk op de knop en er verschijnt een mens!’

‘Je kunt toch niet altijd door 't huis lopen gillen, kind,’ suste tante Clara. ‘Geertrui houdt er zelf helemaal niet van.’

‘Omdat de meid beter weet hoe 't hoort dan zij. Mallotige aanstellerij. Net zo lang tot het mij verveelt en ik er een stokje voor steek.’

Marianne wist precies wat oom vervelen en waarvoor hij dan een stokje steken zou, maar ze bleef met de rug naar hem toe bij de theetafel en antwoordde niet, doch tegen haar tante:

‘En dan zeker over een kwartier nog eens voor 't tweede kopje?’

Tante keek bijna verheugd naar haar op en ze zag, achter de bril, de zwakke, grijsbruine ogen wazig van ingehouden tranenvocht.

‘Neen kind -, Evert heeft juist speciaal gevraagd of je dan het eerste kopje bij hem boven wou blijven drinken... Je kent ze allemaal, die er zijn. Gu Velsing en Ab Bordewijk, die blijven eten, dan verder Lampe en Tielenius... Na het tweede kopje zou je dan weer beneden komen.’ Het laatste zinnetje deed ze haastig, als achteloos, de ogen weer neer, op de langzame opsomming der namen volgen, als wilde ze er elke bijzondere betekenis aan ontnemen en Marianne, naar haar smalle, lenige handen uit de blanke mouwplooisels kijkend, voelde als met een

dauw van vertedering het ingehouden branden van haar drift beslaan, ze had niet de moed snerpend-sarcastisch te zeggen, dat ze wel begreep, een volledige invitatie tot zulk een illustere kring onwaardig te zijn.

‘Zo kind, nu heb je het potje maar mee te nemen als er wordt... als Evert het nodig heeft. En boven weet je alles te vinden, de koekjes zijn er al.’

Marianne stond stil, de onwil verdikte zich in haar tot een walm van tegenzin. En tegen beter oordeel in, als gedreven, zette ze 't nutteloos gesprek nog voort. Altijd wanneer zo'n driftbrok in haar lag als een onweerswolk, moest zich dat ontladen, al was het maar even; geheel uit zichzelf zich oplossen en verteren kon het niet.

‘Waarom haalt Evert niet zelf even dat potje van beneden? Waarom schenkt hij niet boven zelf zijn thee? Zoveel jongens doen dat tegenwoordig. Maar hij laat zich altijd bedienen op een manier...’

‘Dat zijn geen jongens, die zelf hun thee schenken, verwijfde apen zijn het, zoals die vent uit dat toneelstuk, dat we verleden week hebben gezien - heette het niet ‘De Veroveraar’, vrouw? - maar Evert is een man, en een echte man laat vrouwenwerk aan vrouwen over.’

‘Evert een echte man... hij...’ Ze hield in; ze had het zwakke maar duidelijke klingelen gehoord van het antieke koperen tafelbelletje, door Evert in gebruik genomen sinds hij redacteur was van het studentenblaadje en op zijn beurt redactie-vergadering bij zich ontving; een honende triomf scheen er haar uit toe te klinken. Zonder iets meer te zeggen, blij om de stoornis, die juist bijtijds onvruchtbaar getwist voorkwam, nam ze de theepot. Tante Clara stond fluisterend over haar man gebogen en ze verstond iets van... ‘er haar op aanzien.’

‘Erop aanzien? Waarop? O, daarop? Gaat ze zich dat inbeelden? Alsof zulke jongens niet wat anders aan het hoofd hebben.’

De schampere lach joeg haar als een ruwe stoot in de rug de gang door en naar boven.

Voor de deur van Everts kamer toefde ze even en ze hoorde binnen het rustig-deftig, wetenschappelijk-bedachtzaam praten, zoals dat een clubje uit de besten der intellectuelen onder de studenten voegt - dan klopte ze en het praten verstomde op het 'binnen' van haar broer. Ze zag ze even rond de tafel, als poserend voor de studenten-fotograaf, de stramme ruggen wat achteruit tegen de stoelleuning, de haren in het midden gescheiden en aan weerszijden geplakt, de iets-geblaseerde glimlach van bescheiden zelfgenoegzaamheid, omdat ze tegelijk zo correct waren en zo intellectueel - als een 'tableau vivant' van de andere studentenkieken op Everts tafel en aan de wanden, van andere jaren en andere universiteiten, maar allemaal gladgeschoren, scheiding in het midden, tegelijk correct en intellectueel! - dan sprongen ze overeind om haar te begroeten. En nu ze daar niet meer als een geheel, een gesloten gemeenschap, redactie-vormend, rond een tafel zaten, maar één voor één zich losmaken moesten en overeind gekomen, Gu en Ab en Lampe en Tielenius werden, nu scheen er van dat straffe en stramme zelfvertrouwen plotseling al een heel stuk teloor gegaan, en vooral de gebrilde Tielenius, de langste, met zijn vreemd-gevormde, aan één zijde veel te dikke mond, was plotseling een-en-al verlegenheid, schoon Marianne hem het beste nog lijden mocht. Juist voor Gu Velsing en Ab Bordewijk, Everts bijzondere vrienden, de enigen die in de familiekring kwamen, voelde ze het minst, eer afkeer dan sympathie.

Gu Velsing ontnam haar de theepot en hielp haar kopjes uitzetten met die bestudeerde en welbewuste hoffelijkheid, die haar altijd zo vermoeide, de hoffelijkheid van een jongen, die zichzelf ziet hoffelijk-zijn en zichzelf dan goedkeurend toeknikt, omdat hoffelijkheid tot beschaving behoort en de student die tegelijk correct en intellectueel is, boven de 'veebonk' en de 'tandenprol' zo goed als boven de kantoovlerk en de schoolfrik onmiskenbaar verheft.

Marianne kende die soort hoffelijkheid - hem had ze op een partij in zijn ouders huis tot driemaal toe nieuwkomenden aan reeds aanwezigen horen voorstellen en tot driemaal toe de aardige, beschaafde kinderjuffrouw, bescheiden thee schenkend op de achtergrond, zien overslaan, zonder zelfs te veinzen dat hij haar niet zag, want links en rechts en vlak bij haar jongelieden en zelfs kinderen noemend bij de naam -, en het was haar geweest als had zij schuld aan dat al scherper zich aftekenend blosje, die al strakker en pijnlijker glimlach, waarmee het meisje was blijven rond dienen en presenteren.

Oom Everard had grote verwachtingen van Gu Velsing, hij verzuimde nooit zijn 'Boekenschouw' in het studentenblad te lezen en preees die artikelen deftig en beschaafd als in zijn eigen studententijd. Geen vulgair-familiaire woorden, geen nieuwe spelling, geen d'r en 'n en m'n, geen losse Nieuwe Gidsrigheid, die de echt-wetenschappelijke even weinig stond als een ruitjespet een professor in de theologie, altijd degelijk doordacht! Was oom er over uitgepraat, dan werden ze tante Clara en haar ter onverdeelde bewondering in handen gegeven, maar daar noch oom noch Evert enige uiting daarvan begeerden, bleek het nooit, dat tante Clara er over indutte en dat zijzelf ze pedant en hol-retorisch vond, vol gecompliceerde geleerdheid, Latijnse citaten en stereotiep-studentikoze - niet los- maar deftig- en vooral klassiek-studentikoos, naar de trant van Vosmaer en Beets! - zinswendingen. Ze vroeg nooit naar de betekenis van de Latijnse citaten en Griekse woorden en gaf nimmer uiting aan de mengeling van wantrouwen, jaloezie en geïrriteerd ontzag, die ze in haar opwekten. 'Zal ik rondgeven, terwijl jij schenkt?'

Bijna had ze geantwoord: 'Ik begrijp niet, waarvoor ik moest worden gebeld, als je alles zo goed zelf kunt -, ' maar ze zei alleen: 'Ja, best. Hier, dit dan voor Ab, het eerste kopje; slap en zonder melk.'

Ab Bordewijk was met de anderen weer gaan zitten achter de tafel, waarop beschreven blaadjes en drukproeven lagen -, hij ook, als Velsing en Evert en de overigen, een welopgevoed en vóór alles correct student van goede huize, maar in hem meer dan in Gu, het intellectuele overwegend. Hij had een kleur gekregen toen Marianne binnenkwam en bij het begroeten zo goed mogelijk haar blik vermeden -, en ze had zich daardoor ineens herinnerd dat hij een der voornaamste deelnemers was aan de in verschillende studentenbladen pas gevoerde en nog niet geheel afgelopen polemiek over het wenselijke van academische studie voor meisjes en hij een verklaard en heftig tegenstander! Ook zijn artikeltjes had Evert haar soms met schampere satisfactie te lezen gegeven, hij schreef een gans andere toon dan Velsing, minder klassiek-metaforisch en deftig-zwierig, meer kortaf-wetenschappelijk - Bordewijk was bioloog - recht op het doel af, niet opgesierd met citaten en met Latijn, maar wel zwaar van statistische cijfers, en klinkende namen van erkende autoriteiten - oom had hem onlangs aan tafel goedkeurend een 'kranige vent' en een 'overtuigd positivist' genoemd en haar tegelijk met een blik verweten dat ze van dat moeilijke woord geen opheldering vroeg. Insteede had het haar later uitgelegd en de verhouding met Bordewijk was er na die uitleg niet hartelijker op geworden!

Hij had gepoogd een gesprek te beginnen over vakantievooruitzichten en zomerplannen, ze ging er maar flauwtjes op in - om thee te schenken was ze hier, en om duidelijk te kennen te geven dat ze dit begreep, zette ze zich buiten de kring apart op een lage divan. Lampe en Tielenius hadden eerst wat in de papieren op tafel gerommeld en zaten nu elk met een blad voor zich verdiept te corrigeren.

'Kunnen de gordijnen nu niet een beetje naar de hoogte?' vroeg Tielenius van zijn proefblad op. Evert ging naar het linkerraam en trok het rolgordijn naar

boven, een helder, hoog middaglicht dreef de schemer heen en vulde met klaarte het vertrek onder de lage zoldering.

‘Tegen wie maakte je daar zo'n pracht van een buiging?’ Bordewijk vroeg het en Marianne, zelf opkijkend, zag dat ze allemaal ineens gespannen naar Evert keken.

‘Reina Nederbragt. Ze komt al hierheen. Wat vroeg!’

‘Ze zou tante met een en ander komen helpen.’

‘Innig is dat ineens.’

Achter Evert stonden nu de vier anderen saamgedrongen en tuurden over zijn schouder. Marianne bleef zitten. De vrouwenverachters in actie, dacht ze.

‘Knappe vrouw...’ bewonderde Bordewijk.

‘Jullie zult haar vanmiddag aan tafel zien. Ze schildert. Exposeert bij de “Stormwind” of hoe dat troepje zich noemt. Hypermodern. En geen jury, vat je de wortel?’

‘Toch een héél interessante vrouw,’ wist Gu Velsing.

‘O, dat ontken ik niet... ofschoon... interessant... maar als artiest...’

‘Als artiest... nu ja...!’ Velsing haalde de schouders op, alsof dat vanzelf sprak en er ook volstrekt niets toe deed. Marianne had een dissertatie van het tafeltje naast de divan genomen en sloeg half-gedachteloos het schutblad op. ‘Jacobus Lodewijk Gerard van Lelieveld... Aan mijn Ouders en aan mijn aanstaande Vrouw.’ En ze dacht: de ‘Plaats van de Vrouw’ is op het schutblad van haar mans proefschrift...

‘Hoe oud is Reina Nederbragt, Marian?’ vroeg Evert van 't raam.

‘Laat 's kijken. Vijfendertig, meen ik.’

‘Zie je wel?’

‘k Had haar minder gegeven.’

‘Ik eerder meer -, je moet maar eens goed kijken, vanmiddag.’

‘Dan is ze maar net voor de bui binnen.’

‘Ze heeft er ook hard genoeg voor gelopen...’

‘Is hij niet tien jaar jonger?’

Marianne lei het boekje neer en ging langzaam naar de theetafel. Beneden hoorde ze de luide, vriendelijke begroeting van Reina, tante's zachte, maar heel-opgewekte stem.

'Dat begrijp ik nu van jou helemaal niet, Ab,' trachtte ze rustig-schertsend te zeggen. 'Jij zegt en je schrijft altijd dat de ware roeping van de vrouw het huwelijk en het moederschap is en je lacht altijd het hardst, als een vrouw een beetje haar best doet om tot de vervulling van die hoogste roeping te komen.'

'Die zit, Bordewijk!' lachte Tielenius.

'Heel aardig, zusje!' prees Evert lachend, als was de opmerking een 'snedigheid' om de inhoud waarvan geen mens zich behoefde te bekommeren.

'En je bent de enige niet,' sprak Marianne verder, 'ik heb het al zo vaak opgemerkt: de jongens die het hardst praten over de roeping van de vrouw als echtgenote en moeder en zo voort, die praten ook 't hardst en 't schamperst over hengelen naar een man en hard lopen om vóór de bui binnen te zijn en zo. Je bent heus de enige niet!'

'Dat 's dan weer zoveel gewonnen,' grapte Bordewijk, toch wat in 't nauw, en Evert zei nog eens erachter: "k Wist niet dat je ons de eer aandeed, zó precies te luisteren. En hoe verklaar je dat interessante verschijnsel dan wel?'

'Verklaren? Ik verklaar niets. Ik constateer het alleen.' Maar in haar hoofd formuleerde het fel en scherp: Het komt allebei voort uit dezelfde redeloosheid, die blind op strijdige instincten leeft en altijd aan anderen maar eisen stelt, zonder zelfs te merken dat ook die eisen tegen elkaar strijden.

'Een geschikt onderwerp voor een debating-club!' Lampe vond blijkbaar nodig ook eens wat te zeggen.

Marianne stond nu met de rug naar de jongens over de theetafel gebogen. De woorden 'onderwerp voor een debating-club' troffen haar als pas gehoord of pas ergens gelezen. Haar vingers rustten even om het lepelvaasje,

haar ogen peinsden uit -; de dagbladkolom en de zin midden-in 'uitstekend geschikt voor een debating-club, maar zonder betekenis voor het werkelijke leven' leefden voor haar op en ze had weer hetzelfde gevoel dat haar het lezen van de zin had gegeven. Ja, - het was zo, ze had het wel al begrepen en wist het van Insteede ook, hoe er in hun disputen de lange avonden werden verdaan met beschaafd en vooral 'wetenschappelijk' praten over uit-de-lucht gegrepen onderwerpen, waarvoor niemand enige levende belangstelling voelde, terwijl rondom de eindeloos-gecompliceerde, de uit alle richtingen opdringende Werkelijkheid onontraadseld en onontrafeld bleef - hoe ze daar disputeerden zoals ze tennisten, bij wijze van sport, waarin iedereen zijn aandeel nam, zijn partij vervulde, pro Bacon of pro Shakespeare naar believen en hoe dat 'wetenschappelijke objectiviteit' werd genoemd, terwijl in haar het stormde en bonsde om verruiming, om verwijding van haar wezen tot alomvattendheid, als moest het alles barsten en breken, terwijl zij zich voelde voor het tot begrijpen haar toevertrouwde Leven als voor een massieve rots, die ze heel alleen doortunnelen moest, in het korte moment van haar persoonlijk bestaan. 'Denk je aan héél slap voor mij, Marian?'

Gu Velsing reikte weer de kopjes, maar plichtmatig en afgemeten, nu zijn hoffelijkheid zo onopgemerkt in het water viel.

'Nog iemand iets nodig? Dan ga ik nu maar. Mij even verkleden en dan beneden helpen dekken. Ab, Gu, jullie zie ik straks aan tafel..., Lampe... Tielenius...' ze maakte haastig haar hand uit de kleffe greep van Tielenius los en spoedde zich naar haar eigen kamertje, dat vol stond van koel, groen licht door de wilde wingerd die als een wemelende en zacht-wuivende omlijsting om de open ramen hing gedrapeerd.

Ze nam haar japon, maar kon tot verkleden niet besluiten en ging even zitten aan het open raam, de witte jurk over de knieën. Ze voelde een pijnlijke spanning in haar hoofd

en tegelijk een voldoening als iemand, die zich van een netelige zaak vrijwel gekweten heeft.

Zouden ze nu over haar als over Reina Nederbragt... neen, natuurlijk niet, al om Evert niet... Dan ineens steeg een gloed naar haar slapen en ze dacht aan de woorden van oom Everard... 'er haar op aankijken.' Hadden ze dat gedaan? Hadden ze daaraan wellicht voortdurend gedacht? Evert het meest? En hij mocht toch eerder dankbaar zijn, om die onvergelykelijke triomf, door haar toedoen behaald, oom en hij, allebei mochten ze dankbaar zijn, om dit stillen van hun laatste gewetensverwijten -, ze wisten immers beiden hoe anders Vader het had gewild! Gezakt voor de lagere-akte, voor dat snert-examen, als Evert zei, en daarmee oom en hem in het gelijk gesteld, glorieus, zonder voorbehoud; vaders illusie - zij studeren, zo goed als Evert - als eens dromers dwaasheid voorgoed van de baan, uit de praat. De deur erachter toe. Wat zou 't gegeven hebben, al had ze gezegd, dat ze 't glad had kunnen halen, was 't niet dat Insteede haar nodig had gehad, in die moeilijke periode met zijn dochter, in die eerste tijd van zijn eenzaamheid? Nog schoner triomf dan, nog klaarder bewijs voor haar totaal gebrek aan 'wetenschappelijke aanleg' - je studie verwaarlozen om sentimentele malligheid! En dan Insteede misschien de schuld en nog meer verwikkelingen. Nu was er alleen de voldoening voor hen, en een knauw aan haar trots, die ze voor de goede oude vriend toch wel verduren wilde. Maar behalve dat - de hele zure berg nog opnieuw weer door, voor 't volgend jaar! Doch daaraan hoefde ze voorlopig niet te denken.

Ze sloot even de ogen in het koelgroene licht - alle gedachte trok nu weg uit haar hoofd, niets bleef dan zalige wezenloosheid als zoete dommeling over -, vogels floten zoet en hoog en 't klonk als kwam 't uit de avond en van heel ver weg. Zo bleef ze even en de ogen weer openend, voelde ze een frisse lenigheid plots als had ze geslapen. Vlug zich gekleed, en die veerkracht bleef,

dan naar beneden, in de zomerreuk van aardbeien en opengebroken peulen.

‘Kan ik helpen?’

Tante Clara en Reina Nederbragt keken op -, en Marianne kon niet anders dan Reina aanzien met een nieuwe nieuwsgierigheid om de woorden van de jongens. Ze was blank en groot en blond, en haar kleding was, dacht Marianne, noch jurk, noch japon, maar kon onmogelijk anders dan ‘toilet’ geheten -, ze had een gulle mond, zacht bloesemwaas over de wangen, maar de ogen drukten weinig uit en de neus was nietig en onbetekenend.

Ze kwam Marianne tegemoet met een armvol klaar-paarse iris en als-beslagen blauwe lupinen, reikte haar lachend een natte hand.

‘Ik breng hier de boel een beetje in 't honderd.’

Tante Clara, bezig de glanzende wijnkelken voorzichtig na te wrijven, keek met wat pijnlijke aandacht toe. Reina had gevraagd hier en daar aan de bloemen een kleinigheid te mogen verschikken als ‘een concessie aan haar moderner kleurgevoel’, maar ze zag het er voorlopig nog niet mooier op worden. En Marianne merkte bij zichzelf op, dat de bezigheid Reina agiteerde. ‘Wat een aardig zilveren speelgoedje hebt u daar op dat kastje staan. Antiek?’

‘t Is helemaal niet van ons, we pronken maar met een anders veren. Marianne heeft het geërfd, uit het ouderlijk huis, met nog veel meer. Ze laat het ons maar en 'k geloof dat ze nauwelijks meer weet wat van haar is en wat van ons.’

‘Geef je dan niet om mooie dingen?’

‘Niet zo heel veel, tot mijn schande, neen... Hoogstens om nu en dan er naar te kijken, maar in geen geval om te hebben.’

Reina liet van een zilveren wagentje de wieletjes tussen haar vingers draaien. ‘Dat zal dan een makkelijke verdeling geweest zijn. Je hoort het meestal anders. Onlangs nog in mijn eigen familie, twee broers,

tweelingen nog wel, volslagen gebrouilleerd om antiek porselein en schilderijen en meubels en zo, die ze samen geërfd hadden.'

'Over zulke dingen zul je 't met Marian niet gauw aan de stok krijgen,' verzekerde tante Clara lachend. 'Marian kibbelt alleen om dingen waar ze zelf niemendal mee te maken heeft. Maar dan kan ze soms wel heel erg kabbelen, is 't niet, kind?'

'Licht u nu maar niet zo mijn doopceel, tante. Ik vind mezelf nogal erg braaf en inschikkelijk tegenwoordig!'

'Met zo'n engel van een tantetje ook!' kwam Reina, opnieuw bloemen uit een der vazen opsjorrend en andere in de plaats stekend - het bloesemwaas over haar wangen werd gaandeweg donkerder.

'En wat ziet je tante er schattig uit in dat oud-groen, met de witte plooisels.'

'Mijn gewone dracht, die plooisels,' tante Clara knipperde even de ogen achter de bril om dat 'schattig' op haar toegepast. Marianne wist dat Reina haar wat overstelpte met veel bezoek en overdadige hartelijkheid - ze was de dochter van een heel oude vriendin, en pas hier komen wonen -, maar nu ineens voelde ze dat tante het wel prettig vond ook. Werd er eigenlijk wel ooit veel notitie van tante genomen? Oom Everard overschitterde haar overal, met alles. Een gestudeerd man, een man van de praktijk, deftig-welgesteld en toch niet 'poenig-rijk', zoals Evert het noemde, steunpilaar van de ene grote en verschillende kleine maatschappijen, daarbij, als hij wilde, een zeer onderhoudend causeur. En nooit, nooit, dacht Marianne ineens, zou hij tante eens een gelegenheid geven, nooit eens haar naar voren schuiven. Wel makkelijk voor de man, die 'Plaats van de Vrouw'.

'Is Lotje er al om open te doen, tantetje?'

Haar toon moest ongewoon-zacht geklonken hebben, want tante Clara, van nature gevoelig voor nuances van stem en bedoeling, en bovendien getraind door oom